

Nr 221.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt subventionering av införseln av vissa varor m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 250 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 25 april 1947, föreslagit riksdagen att till Subventionering av införseln av vissa varor å riksstaten för budgetåret 1947/48 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 40 000 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Domö m. fl.* (I: 314) och den andra inom andra kammaren av herr *Skoglund i Doverstorp m. fl.* (II: 467), i vilka hemställts, att riksdagen måtte avslå proposition nr 250 angående fortsatt subventionering av införseln av vissa varor m. m.;

dels en inom andra kammaren av herr *Rubbestad* väckt motion (II: 463), vari likaledes hemställts, att riksdagen måtte avslå propositionen nr 250;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Jansson i Örebro m. fl.* väckt motion (II: 466), vari hemställts, att riksdagen samtidigt med beviljandet av anslag för subventionering av införsel av vissa importvaror måtte uttala sig för en mera skärpt och effektiv priskontroll inom de produktionsområden som komma att få del av denna subventionering.

Beträffande innehållet i ifrågavarande motioner hänvisas, i den mån det samma ej framgår av den följande redogörelsen, till motionerna I: 314, II: 463 och II: 466.

Med bifall till i propositionen 1946: 360 framlagt förslag anvisade riksdagen till Subventionering av införseln av vissa varor å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 ett reservationsanslag av 25 000 000 kronor samt underströk i samband därmed angelägenheten av att subventioneringen tillämpades restriktivt och allenast under av departementschefen angivna förhållanden. Riksdagen godtog även departementschefens förslag, att bemyndigandet för Kungl. Maj:t att medgiva subventionering skulle avse tiden till utgången av juni 1947. I anslutning till vad departementschefen därom anfört förutsatte riksdagen, att redogörelse för vidtagna subventionsåtgärder komme att framläggas för 1947 års riksdag.

Efter särskilda framställningar av priskontrollnämnden har Kungl. Maj:t genom beslut den 21 mars och den 25 april 1947 av nyssnämnda reservationsanslag ställt sammanlagt 17 000 000 kronor till priskontrollnämndens förfogande, därav 6 000 000 kronor för subventionering av införseln av bomull och 11 000 000 kronor för subventionering av införseln av hudar.

I skrivelse den 17 april 1947 har *priskontrollnämnden* framlagt förslag om fortsatt subventionering av införseln av vissa varor under budgetåret 1947/48.

Nämnden har därvid framhållit, att de skäl, som nämnden hösten 1946 åberopade för vidtagande av subventionsåtgärder, enligt dess mening alltjämt ägde giltighet. Någon avgörande förändring i den internationella prisutvecklingen hade ännu ej inträffat. Den internationella prisstegringen hade tvärtom fortsatt. Sålunda låge Moodys råvaruprisindex omkring 26 procent högre än vid mitten av september 1946 och omkring 11 procent högre än vid årsskiftet 1946/47. Återanskaffningspriset på bomull hade stigit till omkring 2 kronor 85 öre för kilogram mot 2 kronor 54 öre vid mitten av december 1946. Beträffande hudar hade visserligen blott smärre prisförskjutningar ägt rum under senare tid, men priserna låge alltjämt på en mycket hög nivå. Prisstegringen sedan förkrigstiden beräknades av nämnden uppgå till i runt tal 250 procent för bomull och 150 procent för hudar.

Beträffande kostnaderna för en fortsatt subventionering har priskontrollnämnden i nyssnämnda skrivelse beräknat det för subvention av bomull under andra halvåret 1947 erforderliga beloppet till 10 000 000 kronor. Nämnden har därvid utgått ifrån dels det för närvarande gällande återanskaffningspriset, 2 kronor 85 öre per kilogram, dels ett oförändrat kalkylpris å bomull för bomullsspinnerierna, 2 kronor 15 öre per kilogram. Utifrån dessa förutsättningar erhålles för hela budgetåret 1947/48 en totalkostnad för subventioneringen av bomullsimporten av omkring 20 000 000 kronor.

Nämnden har vidare i en till folkhushållningsdepartementet den 22 april 1947 inkommen promemoria beräknat kostnaderna för en fortsatt subventionering av importen av hudar under budgetåret 1947/48 till omkring 17 000 000 kronor. Nämnden har härvid utgått ifrån att under ifrågavarande budgetår inköp beräknas kunna ske av drygt 11 000 ton hudar. Vid nuvarande prisläge skulle enligt nämndens beräkningar för bibehållande av ett oförändrat kalkylpris, 1 krona 61 öre per kilogram, erfordras en subvention av 1 krona 62 öre per kilogram. Nämnden uttalar emellertid, att subventionen icke bör överstiga 1 krona 50 öre per kilogram.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Den prisstegring på de internationella råvarumarknaderna, som hösten 1946 föranledde riksdagen att för subventionering av införseln av vissa varor under budgetåret 1946/47 bevilja ett reservationsanslag av 25 000 000 kronor, har sedan dess fortsatt. Det har icke kunnat undvikas, att denna prisstegring utomlands i vissa fall fått återverkningar på prisläget i Sverige.

Genom den subventionering av införseln av bomull oeh hudar, som genomförts på grundval av riksdagens nyssnämnda beslut, har emellertid en annars oundviklig, ganska avsevärd fördyring av tvenne så viktiga konsumtionsvarugrupper som kläder och skodon kunnat förhindras.

Vid ett bedömande av frågan om en fortsatt subventionering av importen bör enligt min mening största avseende fästas vid utsikterna i fråga om den kommande prisutvecklingen. Därest den internationella prishöjningen kan antagas vara av övergående art, synas starka skäl tala för att man även i fortsättningen vidtager åtgärder till förebyggande av att denna prishöjning i sin helhet får slå igenom på den inhemska marknaden. Därvid böra beaktas de av priskontrollnämnden påpekade svårigheterna att vid ett framtida prisfall utomlands få priserna inom landet att återgå i en mot pris-sänkningen svarande utsträckning. Å andra sidan kommer uppenbarligen, såsom även priskontrollnämnden framhållit, frågan om en subventionering av importen i ett annat läge, därest priserna på de internationella marknaderna skulle stabilisera sig på nuvarande höga nivå. På något längre sikt synes det nämligen icke möjligt att genom subventionsåtgärder uppehålla en i viss mån konstlad skillnad mellan den utländska och den inhemska prisnivån.

Att i nuvarande läge fälla något bestämt omdöme rörande den sannolika prisutvecklingen utomlands är knappast möjligt. Skäl synas dock föreligga för antagandet, att den under det senaste året inträffade prisstegringen åtminstone i viss utsträckning är av övergående natur. Det synes därför på sätt nyss framhållits vara påkallat att ännu någon tid framåt vidtaga åtgärder för att begränsa återverkningarna på den svenska marknaden av denna internationella prishöjning. De under krisen genomförda clearinganordningarna torde sålunda i vissa fall böra fortsätta tills vidare, och det torde icke heller vara uteslutet, att förhållandena kunna komma att påkalla införande av prisclearing även beträffande andra varor än hittills. För lösande av det föreliggande problemet äro emellertid dylika clearingförfaranden icke tillfyllest. På samma sätt som skett under innevarande budgetår bör därför under budgetåret 1947/48 möjlighet finnas för Kungl. Maj:t att i särskilda fall medgiva subventionering av importen.

Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att nästan alla de myndigheter och sammanslutningar, som vid denna frågas behandling hösten 1946 uttalat sig, hyst mycket starka principiella betänkligheter mot införande av importsubventioner. Jämväl min företrädare i ämbetet underströk starkt de vådor, som äro förenade med en dylik subventionering. Även jag delar denna uppfattning. Importsubventioneringar böra därför genomföras i begränsad omfattning och under närmare angivna förutsättningar. Såsom sådana synes kunna uppställas, att sannolika skäl tala för antagandet, att prisstegringen till mera väsentlig del är av övergående karaktär, och att fråga är om sådana importerade råvaror eller intill råvarustadiet stående varor, vilkas importpriser utöva ett avsevärt inflytande på den allmänna prisnivån inom landet. Möjlighet bör emellertid föreligga för Kungl. Maj:t att i fall, där särskilt starka prispolitiska skäl kunna anföras, förordna om importsubventionering även där fråga är om andra än nyss angivna varuslag. Hittills har, såsom av det föregående framgår, subventionering ägt rum endast av importen av bomull och hudar. Priskontrollnämnden har även i sin framställning rörande fortsatt importsubventionering särskilt tagit sikte på dessa varor. Jag är emellertid icke beredd att nu göra några mera preci-

serade uttalanden om de varuslag, som skola kunna bli föremål för subventionering i samband med import.

Subventionsåtgärder böra liksom hittills kunna vidtagas endast efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Kungl. Maj:t bör därvid även meddela närmare föreskrifter rörande subventioneringens utformning i detalj. En redogörelse för vidtagna subventionsåtgärder torde böra framläggas för nästa års riksdag. Bemyndigandet för Kungl. Maj:t att medgiva subventioner torde böra avse budgetåret 1947/48.

Medelsbehovet för subventioneringen är givetvis beroende av den omfattning, i vilken subventionering kommer att äga rum, och de närmare riktlinjer, som skola följas vid dess tillämpning. Priskontrollnämnden har preliminärt beräknat kostnaderna för subventionering av importen av bomull och hudar till (20 000 000 + 17 000 000 =) 37 000 000 kronor. Denna beräkning är dock tämligen oviss med hänsyn till osäkerheten i fråga om den fortsatta internationella prisutvecklingen. Av det för innevarande budgetår för detta ändamål beviljade reservationsanslaget av 25 000 000 kronor ha hittills tagits i anspråk 17 000 000 kronor. Därest inga ytterligare subventionsåtgärder skulle behöva vidtagas under innevarande budgetår, uppkommer sålunda å anslaget en reservation av 8 000 000 kronor. Med hänsyn till ovissheten rörande den fortsatta internationella prisutvecklingen och behovet av fortsatta subventionsåtgärder synes man emellertid för nästa budgetår böra räkna med ett icke alltför knappt tillmätt belopp för ändamålet. Jag förordar att — utöver förefintlig reservation å anslaget — ett belopp av 40 000 000 kronor göres tillgängligt.

I samband med behandlingen av frågan om subventionering av införseln av vissa varor under innevarande budgetår berördes, i anslutning till vissa uttalanden av priskontrollnämnden, frågan om möjligheten att finansiera ifrågakommande verksamhet ur de överskott, som uppkommit eller kunde uppkomma å den statliga krigsrisikförsäkringsverksamheten samt å clearingkassornas verksamhet. Frågan om dispositionen av överskottet av krigsrisikförsäkringsverksamheten synes mig emellertid icke böra upptagas i detta sammanhang. Vad åter angår clearingkassorna torde, såsom jag redan framhållit, deras verksamhet i viss utsträckning komma att fortgå även under budgetåret 1947/48. Frågan om användningen av eventuellt uppkommande överskott å dessa kassor torde få upptagas till prövning, sedan denna verksamhet kunnat i större utsträckning avvecklas. För finansieringen av subventioneringen av införseln av vissa varor under budgetåret 1947/48 synes det mig därför vara lämpligare att i likhet med vad som hittills skett ett reservationsanslag anvisas å driftbudgeten. I enlighet med vad förut nämnts om storleken av medelsbehovet torde anslaget böra upptagas med 40 000 000 kronor.

Till stöd för de i ärendet väckta *motionerna* har anförts bland annat följande.

I: 314 och II: 467: Den utländska prisstegringen har fortsatt. Huru förhållandena komma att gestalta sig i fortsättningen är svårt att förutse. Det är icke uteslutet, att importpriserna till slut komma att stabilisera sig på en högre nivå än den, med vilken man räknade vid subventionernas införande. Därmed uppstår fara för att dessa senare få en mera permanent karaktär än som från början varit avsedd. Svårigheterna att avveckla subventionerna bli större, och i samma mån skärpas de olägenheter, som otvivelaktigt äro

förbundna med att på detta sätt i längden en konstlad skillnad upprätthålles mellan den utländska och den inhemska prisnivån.

Eftersom den spekulering i fallande importpriser, vilken 1946 års beslut måste anses innebära, hittills slagit fel och då det är vanskligt att nu bedöma den vidare utvecklingen, föreliggande starka skäl för en omprövning av frågan, huruvida överhuvud taget systemet med importsubventioneringar bör bibehållas. De betänkligheter som anförts däremot ha vunnit i styrka.

Det förtjänar erinras om att priskontrollnämnden i sin skrivelse den 13 september 1946 framhöll, att ett beträdande av subventionsvägen i allmänhet vore förenat med allvarliga olägenheter och en åtgärd som i princip måste anses förkastlig. Riksbanksfullmäktige framhöll vid ärendets remissbehandling 1946, att det icke kunde undvikas, att en importsubventionering vore ägnad att minska importörernas intresse och möjlighet att vid sina kontakter med utländska leverantörer nå lägsta möjliga priser. Det är också uppenbart, att subventionsförfarandet är ägnat att försvaga de svenska myndigheternas ställning vid handelsförhandlingar med utlandet, när det gäller att uppnå bästa möjliga villkor; den utländska leverantörens eget intresse att komma in på marknaden trubbas med nödvändighet i viss mån av, när han vet, att priset ändå kan komma att undergå reduktion till följd av från det allmännas sida utbetalad subvention. Därtill kommer, att en importsubventionering lätt kan ge upphov till klagomål över diskriminerande behandling. Ett land som har huvudsakligt intresse av exporten av en viss råvara, som icke subventioneras, finner sig tillbakasatt till förmån för ett annat land, vars råvaror för export subventioneras.

I sin skrivelse den 17 april 1947 framhåller priskontrollnämnden såsom ett skäl för fortsatt subventionering, att denna skulle ingå såsom ett led i den allmänna ekonomiska stabiliseringspolitiken. Denna synpunkt skulle givetvis äga värde, därest riktlinjer hade presterats för en genomtänkt och över hela linjen verkande ekonomisk politik med syfte att hindra en inflatorisk utveckling. Detta har icke veterligen skett. De försök som gjorts för att nå samförstånd i fråga om den ekonomiska politiken ha hittills strandat. Den artificiella prissättning, som importsubventionerna medföra, framstår endast som ett försök att bota vissa symptom för bristen på samhällsekonomisk balans. Priskontroll och prissättning genom statliga subventioner kunna emellertid icke i och för sig återställa jämvikten. Snarare försvåra de i längden situationen genom att för människorna dölja de ekonomiska realiteterna och på så sätt motverka den eftersträfvansvärda anpassningen av efterfrågan med hänsyn till våra varutillgångar.

Det karakteristiska för läget är, att den monetära köpkraften i samhället till följd av penninginkomsternas hastiga stegring är synnerligen stor, medan däremot bristen på arbetskraft och materiel starkt begränsar produktionen och varuförsörjningen. Vad som därjämte just nu ger anledning till bekymmer är att vårt lands tillgångar i guld och värdefulla utländska valutor starkt beskurits, med påföljd att sträng återhållsamhet måste iakttagas med avseende på importen. Under sådana förhållanden förefaller det, som om importsubventioneringarna skulle snarare motverka än understödja den allmänna stabiliseringspolitik, som nu är påkallad.

Ytterligare förtjänar framhållas, att föreliggande fråga också har statsfinansiell betydelse. Priskontrollnämnden har preliminärt beräknat kostnaderna för subventionering av importen av bomull och hudar till 37 milj. kronor. Departementschefen framhåller, att denna beräkning dock är täm-

ligen oviss med hänsyn till osäkerheten i fråga om den fortsatta internationella prisutvecklingen. Vidare är att märka, att det i propositionen förutsattes, att möjlighet bör föreligga för Kungl. Maj:t att i fall, »där särskilt starka prispolitiska skäl kunna anföras, förordna om importsubventionering även där fråga är om andra än nyss angivna varuslag», d. v. s. andra än »sådana importerade råvaror eller intill råvarustadiet stående varor, vilkas importpriser utöva ett avsevärt inflytande på den allmänna prisnivån inom landet». Några preciserade uttalanden om de varuslag, som således skola kunna bli föremål för subventionering i samband med import, ha icke gjorts i propositionen. Uppenbart är emellertid, att det kan bli fråga om åtskilliga viktiga varukategorier. I så fall är det sannolikt, att det begärda anslaget för 1947/48 jämte reservationen å anslaget för innevarande år, 8 milj. kronor, kan komma att visa sig otillräckligt. I nuvarande läge, då det med hänsyn till vikten att återställa den samhällsekonomiska balansen är nödvändigt att i möjligaste mån begränsa statens utgifter, måste förslaget väcka de allvarligaste betänkligheter.

Slutligen må anföras, att stora svårigheter kunna möta, då det gäller att upphöra med subventionerna. Detta blir i synnerhet fallet, om åtgärden vid uteblivet prisfall utomlands skulle antagas komma att utlösa en omedelbar höjning av de inhemska priserna. Tendensen kan befaras gå i riktning mot ett uppehållande av en sådan konstlad prisskillnad mellan de utländska och de inhemska priserna, som enligt samstämmig uppfattning bör undvikas. Även detta är ett skäl för att man nu inte vandrar vidare på den inslagna vägen, utan i tid beslutar sig för att upphäva importsubventioneringen. De av priskontrollnämnden påpekade svårigheterna att vid framtida prisfall utomlands få priserna inom landet att återgå i en mot pris-sänkningen svarande utsträckning torde överskattas. I samma mån som den utländska konkurrensen får göra sig gällande i ett från omfattande och ingående regleringar frigjort samhällsekonomiskt system kommer det internationella priset att göra sig gällande även på den svenska marknaden.

II: 463: Av den i propositionen lämnade redogörelsen framgår, att nästan alla de myndigheter och sammanslutningar, som vid denna frågas behandling hösten 1946 uttalat sig, hyst mycket starka betänkligheter mot införande av importsubventioner. Att 1946 års riksdag trots detta dock beslöt anvisa ett reservationsanslag av 25 milj. kr. för detta ändamål torde förnämligast ha berott därpå att man vid den tiden befann sig mycket nära det s. k. indextaket, vars överskridande skulle ha medfört betydande lönehöjningar på skilda områden.

Nu befinna vi oss däremot i ett helt annat läge. Genom de höjda lönerna, som på senare tid ha genomförts, har det s. k. indextaket redan passerats. Den ökade köpkraften har ställt statsmakterna inför problemet att hindra inflationen, som har sin väsentligaste grund i de för flertalet medborgargrupper betydligt höjda inkomsterna, samtidigt som varutillgången minskat. Kan det under dylika omständigheter vara motiverat att ännu mer höja köpkraften med ytterligare 40 milj. kronor, som i sin tur komma att medföra en skärpning av inflationen?

Enligt min mening bör man ej göra detta. Man behöver heller inte inbilla sig att denna eventuella mindre höjning av priset på vissa varor (exempelvis bomull och sulläder) kommer att få någon nämnvärd inverkan på levnads-kostnadsberäkningarna. Då man observerat, att borttagandet av omsättnings-skatten, som ändå representerade ett årligt värde av cirka 400 milj. kronor,

haft oerhört liten inverkan på dessa indexberäkningar i sänkande riktning, böra dessa 40 milj. som föreslås i propositionen knappast ha någon inverkan i det hänseendet.

Med hänsyn till de betydligt höjda lönerna och den därigenom ökade köpkraften torde det nu knappast heller kunna anföras några billighetsskäl för att statsmakterna skola lämna bidrag för dessa relativt små kostnadsstegringar, som drabba konsumenterna. Dessa kunna säkerligen utan olägenhet bäras i de allra flesta fallen av vederbörande själva. Även om statens inkomster f. n. tyckas vara goda böra vi dock tänka på att under goda tider samla något i ladorna och inte ingiva folket föreställningen om att staten har obegränsade möjligheter att lämna understöd på alla områden.

II: 466: I propositionen nr 250 föreslås fortsatt subventionering av införsel av bomull, hudar och vissa andra importvaror. Subventionerna för hudar ha varit betydande jämfört med fastställda kalkylpriser. Som av propositionen framgår innebar bemyndigandet för reservförrådsnämnden att av Svenska garveriidkarnas import- och råvaruförening inköpa vissa partier hudar samt försälja desamma till garverierna en subventionering på omkring 78,6 öre per kilogram. För det parti hudar på 4 miljoner kilogram som väntas inkomma under innevarande budgetår beräknar priskontrollnämnden en subvention på 5 500 000 kronor vara erforderlig, vilket innebär en subventionering på 137,5 öre per kilogram, under det kalkylpriset beräknats till 161 öre.

För budgetåret 1947/48 beräknar priskontrollnämnden att vid ett oförändrat kalkylpris, 1:61 kronor per kilogram, skulle en subvention på 1:62 kronor per kilogram vara erforderlig för att utjämna klyftan mellan kalkyl- och återanskaffningspris. Nämnden anser dock att subventionen icke bör överstiga 1:50 kronor per kilogram.

En sådan subventionering kan vara befogad om den är nödvändig för att förhindra att en tillfällig och onormal stegring av världsmarknadspriserna slår igenom på hemmamarknaden. Men skall detta uppnås är det nödvändigt att genom en effektiv priskontroll förhindra att enskilda spekulanter tillgodogöra sig subventionerna, som ju avsetts att komma allmänheten till godo.

Läder- och skopriser ha stigit betydligt under kriget. Priset på bottenläder höll sig före kriget omkring 2:60 kronor per kilogram, men steg till 5:25 kronor per kilogram år 1945. Det är tydligt att läderfabrikerna under krigsåren gjort betydande vinster och att läder och skopriser ha kunnat vara betydligt lägre om priskontrollen förmått fastställa priser som stått i rimlig relation till de verkliga produktionskostnaderna. För närvarande är priset på bottenläder 4:50 kronor per kilogram. Skillnaden mellan gällande läderpriser och kalkylpriset på hudar är fortfarande så pass avsevärd att den motiverar en noggrannare priskontroll.

Läder- och skofabrikanter ha haft goda tider. Detta framgår till och med av deras egna deklarationsuppgifter. Större skoindustriföretag äro förmodligen intimt lierade med garverierna, och det torde i dessa fall vara svårt att urskilja profitema inom dessa båda produktionsgrenar. Då skofabrikerna betalat ett orimligt högt pris på läder ha de förmodligen, vad de stora företagen beträffar, betalat detta till sig själva. Genom de höga läderpriserna ha de betingat sig god förtjänst genom försäljning av läder till andra skofabriksföretag samt uppnått höga kostnadskalkyler för skotillverkningen, på vilka kalkyler skopriserna baserats.

Trots de höga världsmarknadspriserna håller sig inköpspriset på svenska hudar under förkrigspriserna. Enligt uppgift från slakterier anses priserna på svenska hudar understiga förkrigspriserna med omkring 10 procent. Detta måste vara onormalt. Å ena sidan kunna dessa priser inte stå i överensstämmelse med jordbrukarnas produktionskostnader i fråga om kreatursaveln, och å andra sidan måste garverierna tillgodogöra sig oskäliga vinster på bearbetningen av svenska hudar. En korrigerig av priserna för inhemska hudar är tydligen befogad.

Om importen av hudar skall subventioneras på det sätt som föreslagits i proposition nr 250 är det angeläget att skärpa priskontrollen för såväl garverier som skotillverkningen. Härvid böra inte bara råvarupriser och andra produktionskostnader granskas utan också företagets vinster. Genom föreslagna importsubventioner och en effektiv priskontroll borde möjligheter skapas för en välbehörlig prissänkning på dessa viktiga konsumtionsvaror.

Utskottet. Departementschefen har framhållit, att genom den subventionering av införseln av bomull och hudar, som genomförts på grundval av riksdagens år 1946 fattade beslut, en annars oundviklig, rätt avsevärd fördyring av två så viktiga konsumtionsvarugrupper som kläder och skodon kunnat förhindras. Vid ett bedömande av frågan om en fortsatt subventionering av importen borde enligt departementschefens mening största avseende fästas vid utsikterna i fråga om den kommande prisutvecklingen. Att i nuvarande läge fälla något bestämt omdöme rörande den sannolika prisutvecklingen utomlands vore — framhåller departementschefen — knappast möjligt. Skäl synes dock föreligga för antagandet att den under det senaste året inträffade prisstegringen åtminstone i viss utsträckning vore av övergående natur. Utskottet är ense med departementschefen därom att det synes påkallat att ännu någon tid framåt vidtagna åtgärder för att begränsa återverkningarna på den svenska marknaden av denna internationella prishöjning. På samma sätt som skett under budgetåret 1946/47 bör därför enligt utskottets mening möjlighet finnas för Kungl. Maj:t att i särskilda fall medgiva subventionering av vissa importvaror.

Utskottet är liksom departementschefen medvetet om de vådor, som äro förenade med en dylik subventionering. Utskottet vill därför i anslutning till vad 1946 års riksdag uttalat i ämnet understryka vikten av att subventioneringen tillämpas restriktivt och allenast under av departementschefen angivna förhållanden. Utskottet ansluter sig till departementschefens förslag, att bemyndigandet för Kungl. Maj:t att medgiva subventionering skall avse budgetåret 1947/48. I enlighet med vad departementschefen därom anfört förutsätter utskottet, att redogörelse kommer att framläggas för nästa års riksdag angående vidtagna subventioneringsåtgärder.

I detta sammanhang vill utskottet i anslutning till vad i motionen II: 466 anförts och hemställts framhålla, att utskottet förutsätter, att priskontrollnämnden har sin uppmärksamhet riktad på frågan om skäligheten av mellanhandsvinsterna och tillser, att effektivast möjliga priskontroll upprätt-

hålles inom de produktionsområden, som komma att få del av subventioneringen. Ifrågavarande motion berör emellertid i huvudsak spørsmål, som sammanhånga med det förslag till prisregleringslag, som framlagts av Kungl. Maj:t i propositionen nr 257, och som hänvisats till behandling av lagutskott. I en inom andra kammaren väckt motion (II: 193) har yrkande framställts angående effektivisering och skärpning av den statliga priskontrollen m. m. Denna motion, som även berör det ämne som upptagits i den till statsutskottet remitterade motionen II: 466, har hänvisats till lagutskott. Då det i sistnämnda motion framställda yrkandet alltså i annat sammanhang kommer att bli föremål för riksdagens prövning anser utskottet sig icke böra ingå på ett bedömande av i motionen angivna spørsmål, utan anser för sin del att motionen icke bör till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär, att för nästa budgetår skulle till subventionering av vissa varor anvisas ett reservationsanslag av 40 000 000 kronor. Priskontrollnämnden har beräknat kostnaderna för subventionering av importen av bomull och hudar till 37 000 000 kronor. Av det för innevarande budgetår beviljade reservationsanslaget, 25 000 000 kronor, torde vid utgången av budgetåret komma att förefinnas en reservation av 8 000 000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle alltså för budgetåret 1947/48 för ändamålet till Kungl. Maj:ts förfogande stå (40 000 000 + 8 000 000 =) 48 000 000 kronor, vilket utgör 11 000 000 kronor mer än vad priskontrollnämnden beräknat. Den marginal, som enligt utskottets mening bör stå till förfogande med hänsyn till ovishheten rörande den fortsatta internationella prisutvecklingen och behovet av en subventionering även av andra varor än de hittills subventionerade, synes utskottet emellertid kunna begränsas till 6 000 000 kronor, varför utskottet förordar att för nästa budgetår till subventionering av införseln av vissa varor anvisas ett anslag av 35 000 000 kronor.

Av den ståndpunkt utskottet i det föregående intagit följer, att utskottet avstyrker bifall till motionerna I: 314 och II: 467 samt II: 463.

Utskottet hemställer alltså,

a) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 314 och II: 467 samt II: 463, till *Subventionering av införseln av vissa varor* för budgetåret 1947/48 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 35 000 000 kronor;

b) att motionen II: 466 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 juni 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Gränebo, Larsson, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, fröken Andersson, herrar Gillström, Johan Eric Ericson, Albertsson, Gustav Emil Andersson och Ragnar Bergh; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Eriksson i Stockholm, Svensson i Grönvik, Malmborg i Skövde, Bergström, Falla, Andersson i Malmö, Rubbestad, Lindholm, Hoppe, Petterson i Degerfors och Jansson i Kalix.

Reservationer:

1) av herr *Johan Bernhard Johansson*, fröken *Andersson*, herrar *Gustav Emil Andersson*, *Ragnar Bergh*, *Skoglund* i Doverstorp, *Falla* och *Rubbestad*, vilka ansett, att utskottet bort avstyrka propositionen och att alltså utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse.

»Av den i proposition nr 250 lämnade redogörelsen framgår, att så gott som alla de myndigheter och sammanslutningar, vilka uttalade sig vid behandlingen hösten 1946 av frågan om införande av importsubventioner, hyst mycket starka betänkligheter mot denna åtgärd. De vådor som äro förbundna med en dylik subventionering underströkos starkt av dåvarande chefen för folkhushållningsdepartementet, och den nuvarande departementschefen har i sitt yttrande förklarat sig dela samma uppfattning. Utskottet, som har samma mening, anser därför, att frågan nu egentligen gäller tidpunkten för importsubventionernas avveckling och närmast spörsmålet, om denna avveckling bör ske nu eller om systemet bör få vara i funktion ytterligare någon tid.

Som skäl för fortsatt importsubventionering har anförts, att denna skulle bidra till en allmän stabilisering på det ekonomiska området. Utskottet anser dock, att subventioneringens betydelse i detta sammanhang betydligt överdrivits. I själva verket finns det anledning att resa det spörsmålet, hurvida icke importsubventionerna snarare kunna ha en motsatt verkan och således ytterligare försämra den ekonomiska jämvikten i samhället. Man bör nämligen ej förbise att genom ett system med importsubventioner den allmänna köpkraften i vårt folkhushåll får en ökning av samma storleksordning som beloppet av subventionerna.

Det karakteristiska för läget är ju, att den monetära köpkraften i vårt land till följd av penninginkomsternas hastiga stegring är synnerligen stor, medan däremot varuförsörjningen är starkt begränsad. Eftersom bland annat bristen på arbetskraft hämmar produktionsutvecklingen och därmed också den inhemska framställningen av varor, riktar sig givetvis köpkraftsöverskottet i väsentlig mån mot importvarorna. På den vägen har utveck-

lingen hittills strävat att uppnå jämvikt mellan tillgång och efterfrågan. Vad som just nu ger anledning till bekymmer är emellertid att vårt lands tillgångar i guld och värdefulla utländska valutor starkt beskurits, med påföljd att sträng återhållsamhet måste iakttagas med avseende på importen. I sådant syfte ha statsmakterna nyligen nödgats vidtaga särskilda åtgärder för begränsning av vår import. Under sådana förhållanden kan det starkt ifrågasättas, om man bör genom importsubventioner stimulera just efterfrågan på sådana varor, vilkas produktion i väsentlig mån bygger på importerade råmateriel och halvfabrikat.

Med hänsyn till vårt lands begränsade tillgångar av guld och valutor kan således, enligt utskottets uppfattning, varuförsörjningen icke i nämnvärd grad förbättras genom import. Eftersom därjämte den inhemska produktionen är alltför begränsad för att kunna motsvara den genom penninginkomsternas stegring kraftigt ökade efterfrågan på varor till nu gällande priser, är det vanskligt att genom en sådan artificiell prissättning, som importsubventionerna medföra, ge näring åt en ytterligare ökad efterfrågan. I längden kan denna subventionering komma att försvåra situationen genom att dölja de ekonomiska realiteterna och på så sätt motverka den eftersträvansvärda anpassningen av efterfrågan med hänsyn till vårt lands möjligheter i fråga om varuförsörjningen.

Beräkningarna rörande importsubventioneringens betydelse ur statsfinansiell synpunkt måste av naturliga skäl bliva synnerligen osäkra. Av den i ärendet förebragta utredningen framgår, att kostnaderna för subventionering av importen av bomull och hudar, 37 000 000 kronor, kunna komma att stegras, därest den internationella prisstegringen fortsätter. Vidare har departementschefen velat förutsätta, att möjlighet bör föreligga för Kungl. Maj:t att i fall, där särskilt starka prispolitiska skäl kunna anföras, förordna om importsubventionering även där fråga är om andra än nu närmast ifrågakommande varuslag. Detta medför, att det äskade anslaget för budgetåret 1947/48, 40 000 000 kronor, kan komma att väsentligt överskridas.

Under sådana förhållanden finner utskottet, i anslutning till vad i motionerna I: 314 och II: 467 samt II: 463 anförts och hemställts, skäl föreligga att icke bibehålla importsubventionerna utan att redan nu avveckla dem, i synnerhet som detta, enligt vad ovan anförts, icke kan ingiva några betänkligheter ur allmän ekonomisk synpunkt utan står i överensstämmelse med den nuvarande importpolitiken och kravet på sparsamhet med vårt lands tillgodohavanden i guld och utländska valutor. Utskottet anser sig därför icke böra föreslå bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Med hänsyn till att de i motionen II: 466 berörda spörsmålen äro föremål för behandling av lagutskott i samband med Kungl. Maj:ts i proposition nr 257 framsälda förslag till prisregleringslag jämte eu i ämnet väckt motion (II: 193) torde motionen II: 466 icke böra till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

a) att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 314 och II: 467 samt II: 463, avslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag;

b) att motionen II: 466 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»;

2) av herrar *Albertsson* och *Malmberg* i Skövde, vilka ansett, att utskottet bort för nästa budgetår tillstyrka en till 20 000 000 kronor begränsad medelsanvisning för ifrågavarande ändamål och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande å s. 9, som börjar med orden »Kungl. Maj:ts» och slutar med orden »35 000 000 kronor» bort hava följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär, att för nästa budgetår skulle till subventionering av vissa varor anvisas ett reservationsanslag av 40 000 000 kronor. Priskontrollnämnden har beräknat kostnaderna för subventionering av importen av bomull och hudar till 37 000 000 kronor. Av det för innevarande budgetår beviljade reservationsanslaget, 25 000 000 kronor, torde vid utgången av budgetåret komma att förefinnas en reservation av 8 000 000 kronor. Med hänsyn till denna reservation liksom till nödvändigheten av att i möjligaste mån undvika ytterligare belastning av budgeten anser utskottet, att det av Kungl. Maj:t begärda anslaget bör begränsas. Utskottet förordar därför att för nästa budgetår till subventionering av införseln av vissa varor anvisas ett anslag av 20 000 000 kronor.»;

dels ock utskottets hemställan under punkten a) bort hava följande lydelse:

»a) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 314 och II: 476 samt II: 463, till *Subventionering av införseln av vissa varor* för budgetåret 1947/48 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor.»
